

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

DOI: 10.25140/2410-9576-2020-2(21)-52-56

УДК 338.43

JEL Classification : Q18

О. Г. Коритний, аспірант

ОСОБЛИВОСТІ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС: МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ

Анотація. *Полягає в необхідності постійного моніторингу існуючих практик підвищення ефективності функціонування аграрного сектору та виокремлення важливих орієнтирів подальшого розвитку даної сфери.*

Використання сучасного досвіду країн ЄС для підвищення ефективності функціонування національного аграрного сектору.

Практичні та теоретичні питання розвитку аграрного сектору та використання існуючого практичного досвіду в даній сфері розглядали О. Бородіна, О. Бублієнко, В. Грановська, Н. Карасьова, І. Клименко, Р. Косодій, М. Скорик та інші.

Активний розвиток економічних процесів в аграрній галузі вимагає актуальних досліджень наявного практичного досвіду розвинутих країн.

Аналіз практичного досвіду забезпечення ефективного функціонування аграрного сектору країн ЄС.

Визнано, що ефективним напрямом переходу до сталого розвитку сільських територій виступає органічне виробництво (нормативні засади відображені у Спільній аграрній політиці ЄС). Інституційні норми Спільної аграрної політики (Common agricultural policy, CAP ЄС) виступають гарантом позитивних перетворень та "заступником" інтересів виробників в умовах ринкової конкуренції. У практичній діяльності відповідальність за здійснення спільної політики несуть Рада і Комісія ЄС. Європейська політика розвитку аграрного сектору фінансується за рахунок Європейського Аграрного Фонду Розвитку Сільських Районів.

Країни ЄС для розвитку аграрної сфери використовують різноманітні механізми (субсидування, дотації, гарантування кредитів державою тощо). Найкращих результатів у напрямі сталого розвитку аграрного сектору домоглися країни, які здійснили радикальні кроки швидко, рішуче, комплексно. Досвід країн ЄС засвідчує, що виправданими є також обмеження державного втручання в даний сектор, або здійснення його за допомогою механізмів ринкового типу.

Ключові слова: *аграрний сектор; Спільна аграрна політика; сталий розвиток.*

Актуальність теми дослідження. Сталий розвиток аграрного сектору національної економіки характеризується впливом багатьох детермінант. Як засвідчують проведені дослідження, взаємодія та вага всіх факторів розрізнені й незбалансовані, а практичне впровадження концепції сталого розвитку та її дієвість на рівні аграрного сектору регіонів України, потребує на лише використання «класичних» методів ведення аграрного господарювання, а й постійного пошуку інноваційних підходів та дієвих механізмів забезпечення такого розвитку.

Постановка проблеми. Глобальне співтовариство на базі зростання темпів чисельності населення в світі з паралельною деградацією навколишнього природного середовища та посилення загроз продовольчій безпеці вимагає розвитку аграрної галузі. Одержання економічних, екологічних та соціальних вигід у даному випадку зумовлює дослідження сучасних напрямів реалізації аграрної політики Європейського Союзу, що є найбільш впливовим гравцем світового ринку та використання існуючого досвіду для національного аграрного сектору.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження загальних аспектів розвитку аграрного сектору знайшли відображення в працях О. Бородіної, Л. Васильєвої, Р. Косодій, Є. Мішеніна, Ю. Полтавського, М. Скорик, Д. Стеченко, І. Чайківського та багатьох інших науковців. Практичні шляхи удосконалення функціонування аграрного сектору України висвітлювали В. Андрійчук, О. Бородіна, О. Бублієнко, В. Грановська, В. Єрмоленко, Н. Карасьова, І. Клименко, О. Клокар, Б. Пасхавер, В. Тарасенко та інші.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Не применшуючи значення існуючих наукових досліджень зазначимо, що актуальності набуває постійний пошук якнайкращих шляхів розвитку аграрного сектору України на базі наявних практичних досягнень країн європейської спільноти.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз практичного досвіду країн ЄС у сфері забезпечення ефективності функціонування аграрної сфери.

Виклад основного матеріалу. Україна знаходиться на шляху інтеграції до ЄС, де

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

важливими орієнтирами виступають процеси впровадження у практичну діяльність екологічних засад задля збереження природних ресурсів та безпеки суспільства. В аграрному секторі значна увага фахівців також зосереджена на безпечності харчових продуктів. Наразі визнано, що ефективним напрямом переходу до сталого розвитку сільських територій виступає органічне виробництво (нормативні засади відображені у Спільній аграрній політиці ЄС). Україна, рухаючись у даному напрямі, має врахувати багаторічний досвід Європейських країн. Детальне вивчення європейського досвіду у напрямі визначення спільних рис, має велике значення для узагальнення наявного досвіду, виявлення відповідних тенденцій та закономірностей, розробки принципів вітчизняної державної політики в аграрній сфері.

Інституційні норми Спільної аграрної політики (Common agricultural policy, САП ЄС) виступають гарантом позитивних перетворень та “заступником” інтересів виробників в умовах ринкової конкуренції. Соціо-економічні позитивні зрушення в агропродовольчому секторі ЄС забезпечуються функціонуванням фермерської моделі господарювання (з приватною власністю на землю). Сімейні фермерські господарства є основним провідником формування та реалізації сучасних пріоритетів САП ЄС, ключовими учасниками агробізнесу [1].

У практичній діяльності відповідальність за здійснення спільної політики несуть Рада і Комісія ЄС. Реалізація САП відбувається за допомогою визначених інструментів, які прийнято групувати у «стовпи». Перший «стовп» містить спільну організацію ринків (експортні субсидії, зберігання продукції, митний тариф, підтримку ринкових цін) та підтримку фермерів (єдиний платіж на ферму, на площу земель, платежі, що частково пов'язані з рівнем виробництва, додаткові платежі). Другий «стовп» включає розвиток сільської місцевості, шляхом збереження сільських ландшафтів, поліпшення якості життя та диверсифікацію сільської економіки.

У структурі бюджету ЄС САП залишається найбільшою статтею витрат на період 2014-2020 років (Рис. 1.). Таким чином загальний рівень підтримки в рамках САП ЄС на період нового етапу розвитку (2014-2020 роки) складає майже половину всього бюджету ЄС [2]. Причому існує прогресивність змін за напрямом фінансування заходів, що забезпечують розвиток сільських територій.

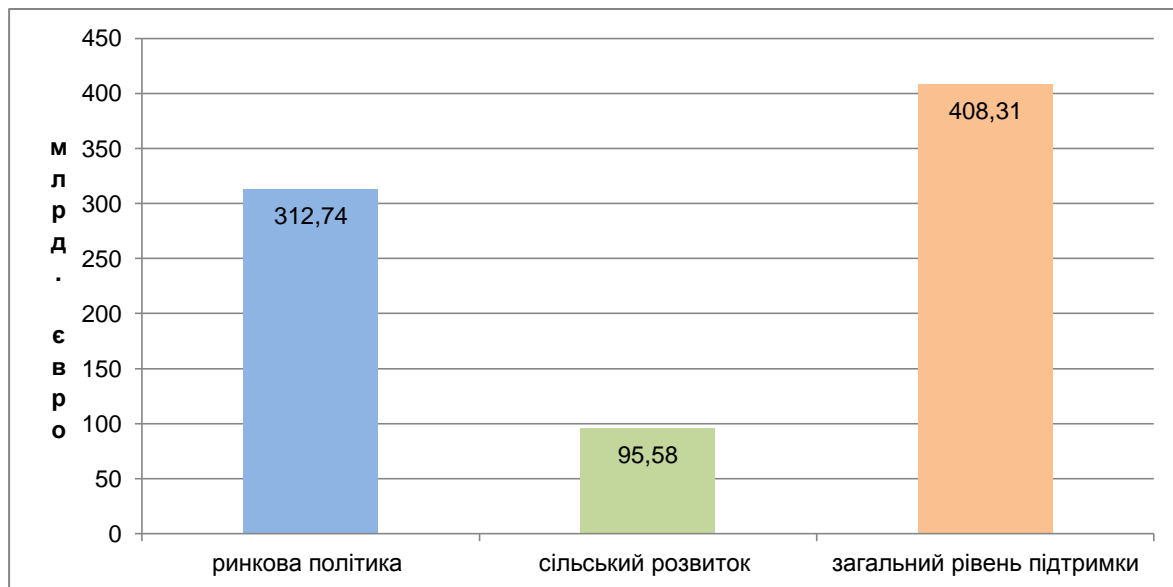

Рис. 1. Трансфер коштів у межах САП ЄС серед країн-членів ЄС на період 2014-2020 рр., млн євро
Джерело: [3]

Європейська політика розвитку аграрного сектору фінансується за рахунок Європейського Аграрного Фонду Розвитку Сільських Районів (the European Agricultural Fund for Rural

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Development (EAFRD), який спрямував € 99,6 млрд. за період 2014 – 2020 рр. на розвиток агропродовольчого сектору. За той же період розроблено 118 програм розвитку сільських територій у 28 країнах-членах Європейського Союзу (20 програм – одиничні національні програми, 8 країн мають по дві та більше регіональних програм).

Як відомо з квітня 2014 року ЄС в односторонньому порядку скасував мита для українських експортерів, а Україна надає безмитний режим для товарів з ЄС в межах Угоди про зону вільної торгівлі (ЗВТ) з 1 січня 2016 року. Домовленості щодо співпраці України та країн-членів ЄС в аграрному напрямі містяться у Главі 17 «Сільське господарство та розвиток сільських територій» Розділу V «Економічне та галузеве співробітництво» Угоди про Асоціацію і ЗВТ України з ЄС та визначають сфери співробітництва у сільськогосподарській галузі (Рис. 2). Відповідно, Україна має гармонізувати свої регулятивні норми з правом та стандартами ЄС [4].

Рис. 2. Сфери співробітництва у галузі сільського господарства у рамках Угоди про асоціацію України з ЄС

Джерело: [5]

Говорячи про вигоди аграрного сектору України від даної угоди, хочемо відзначити й те, що тісна співпраця з розвинутими країнами в розрізі інтеграційного об'єднання створює основу для запровадження цивілізованих відносин, без яких неможлива подальша реалізація принципів сталого розвитку аграрної сфери.

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

У 2018 році Україна зайняла позиції четвертої за розміром країни, що постачає сільськогосподарську продукцію до країн ЄС. Найбільші обсяги експорту при цьому серед мали сільськогосподарська і харчова продукція.

Висновки. Країни ЄС для розвитку аграрної сфери використовують різноманітні механізми (субсидування, дотації, гарантування кредитів державою тощо). Дані механізми реалізуються в рамках Програми розвитку сільських районів, яка запропонована та реалізовується Європейським Союзом. Економічні трансформації в аграрному секторі відбуваються в різних країнах без винятку. Вивчення наявного європейського досвіду має значення з точки зору його узагальнення та визначення характерних тенденцій і закономірностей. Найкращих результатів у напрямі сталого розвитку аграрного сектору домоглися країни, які здійснили радикальні кроки швидко, рішуче, комплексно. Досвід країн ЄС засвідчує, що виправданими є також обмеження державного втручання в даний сектор, або здійснення його за допомогою механізмів ринкового типу. Нова система ведення агровиробництва у розрізі сталого розвитку повинна відповідати національним інтересам та пов'язуватись з реаліями сьогодення.

Список використаних джерел:

1. Зінчук, Т. О. Сучасна парадигма Спільної аграрної політики ЄС як протидія глобальним викликам та дезінтеграції / Т. О. Зінчук. // Економіка АПК. - 2017. - № 10. - С. 78-85.
2. Overview of CAP Reform 2014-2020 [Електронний ресурс] // Agricultural Policy Perspectives Brief. - 2013. - № 5. – Р. 1-10. – Режим доступу : https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/food-farming-fisheries/farming/documents/agri-policy-perspectives-brief-05_en.pdf.
3. Dumitru M. Implementation of Rural Development Policy. URL: https://enrd.ec.europa.eu/sites/enrd/files/uploaded-files/s2_state-of-play_dumitru.pdf.
4. Угода про асоціацію [Електронний ресурс] / Урядовий портал. - Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/yeuropejska-integraciya/ugoda-pro-asociacyu/>.
5. Співробітництво у сфері сільського господарства [Електронний ресурс] / Представництво України при Європейському союзі. - Режим доступу : <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/torgovelnno-ekonomichne-spivrobitnictvo-ukrayina-yes/spivrobitnictvo-u-sferi-sil'skogo-gospodarstva>.

UDC 338.43

JEL Classification : Q18

O. H. Korytnyi, Postgraduate Student

FEATURES OF EU AGRICULTURAL POLICY: OPPORTUNITIES FOR UKRAINE

Abstract. *The need for constant monitoring of existing practices to improve the efficiency of the agricultural sector and identify important guidelines for further development of this area.*

Using modern experience of EU countries to increase the efficiency of the national agricultural sector.

Practical and theoretical issues of development of the agricultural sector and the use of existing practical experience in this field were considered by O. Borodin, O. Bublienko, V. Granovska, N. Karaseva, I. Klymenko, R. Kosodiy, M. Skoryk and others.

Active development of economic processes in the agricultural sector requires current research on the existing practical experience of developed countries.

Analysis of practical experience in ensuring the effective functioning of the agricultural sector of the EU.

An effective direction of the transition to sustainable development of rural areas is organic production (regulatory principles are reflected in the Common Agricultural Policy of the EU). The institutional norms of the CAP EU act as a guarantor of positive transformations and a "substitute" for the interests of producers in conditions of market competition. In practice, the Council and the EU Commission are responsible for implementing the common policy. European policy for the development of the agricultural sector is funded by the European Agrarian Fund for Rural Development.

EU countries use various mechanisms (subsidies, grants, state loan guarantees, etc.) for the development of the agricultural sector. The best results in the direction of sustainable development of the agricultural sector were achieved by countries that took radical steps quickly, decisively, comprehensively. The experience of the EU countries shows that it is also justified to limit government intervention in this sector, or to implement it through market-type mechanisms.

Keywords: *Agricultural Sector; Common Agricultural Policy; Sustainable Development.*

References:

1. Zinchuk, T. O. (2017) Suchasna paradyhma Spilnoi ahrarnoi polityky YeS yak protydiia hlobalnym vyklykam ta dezintehratsii [The modern paradigm of the EU Common Agricultural Policy as a response to global challenges and disintegration]. *Ekonomika APK – Economics of agro-industrial complex*, 10, 78-85 [in Ukrainian].

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

2. Overview of CAP Reform 2014-2020 (2013). *Agricultural Policy Perspectives Brief*, 5. Retrieved from https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/food-farming-fisheries/farming/documents/agri-policy-perspectives-brief-05_en.pdf [in English].

3. Dumitru, M. (n.d.). Implementation of Rural Development Policy. *enrd.ec.europa.eu*. Retrieved from https://enrd.ec.europa.eu/sites/enrd/files/uploaded-files/s2_state-of-play_dumitru.pdf [in English].

4. Uгода pro asotsiatsiiu [Association Agreement]. (n.d.). *www.kmu.gov.ua*. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/yevropejska-integraciya/ugoda-pro-asociacyu> [in Ukrainian].

5. Spivrobitnytstvo u sferi silskoho hospodarstva [Cooperation in the field of agriculture]. (2020). *ukraine-eu.mfa.gov.ua*. Retrieved from <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/torgovelnno-ekonomichne-spivrobitnictvo-ukrayina-yes/spivrobitnictvo-u-sferi-silskogo-gospodarstva> [in Ukrainian].

Надійшла 01.12.2020

Бібліографічний опис для цитування :

Коритний О. Г. Особливості аграрної політики ЄС: можливості для України. *Науковий вісник Полісся*. 2020. № 2 (21). С. 52-56.

**Коритний
Олексій Григорович**

аспірант, Національний університет «Чернігівська політехніка»;
<https://orcid.org/0000-0002-4241-2623>;
E-mail: zakaz@mail.cn.ua;

**Корутни
Oleksii Hryhorovych**

Postgraduate Student, Chernihiv Polytechnic National University;
<https://orcid.org/0000-0002-4241-2623>;
E-mail: zakaz@mail.cn.ua.